

zamelde namen verwerkt worden in onze straatnamen."

Gelukkig wordt in deze geest reeds hier en daar gewerkt. Zo kregen in Hoograven te Utrecht enkele ingesloten huizenblokken de aanduiding „hof". De Bilt kent al geruime tijd het Van Heemstrakwartier.

* * *

Te weinig schijnen de instanties, die over de naamgeving van straten gaan, in te zien, dat straatnamen de historie levend houden. Indien *wij* onze zin kregen, dan zouden de straatnamen, die in verband staan met de plaatselijke geschiedenis, regelrecht onder een instelling als Monumentenzorg vallen. Er zou dan geen enkele wijziging mogelijk zijn, tenzij daarvoor goedkeuring was verkregen. Want de onbeschermde positie van de straatnamen, heeft haar in de laatste halve eeuw al onnoemelijke schade berokkend.

DE J.

NOGMAALS OVER DE HAVENWIJK IN 1007 1)

1 Ik beschouw het voorstel van mijn geachte opponente, om de „portus" nabij de Bakkersbrug te zoeken, als nog onvoldoende met het oog op het brandgevaar. Tegen deze plek bestaan ook nog andere bezwaren, waarvan ik het voornaamste acht, dat hier geen stroomvertakking bestond. In dit maandblad heb ik indertijd 2) aangetoond, dat het gedeelte Oudegracht tussen Bakkersbrug en Viebrug na 1165 gegraven is, en dat vroeger de Romeinse heerbaan de wateren ter weerszijden ervan scheidde. Een stroomsplitsing of een samenstroming was in die tijd een hoofdvereiste voor 't ontstaan van een handelswijk, zoals Dorestad, Tiel, Deventer, Doesburg en veel andere gevallen zouden aantonen, indien deze nauwkeuriger onderzocht werden. Men zal onze havenwijk van (vóór) 1007 derhalve elders moeten zoeken. „Trecht", de wijk nabij de Tolsteegspoort, voldeed wel aan deze eis, en aan nog andere.

2 U schreef: „de handelswijk . . . moet zo dicht bij de kerkburgt zijn verzezen, dat degenen, die daar verbleven, bij het naderen van vijanden vlug en gemakkelijk lijf en goed binnen bisschop Balderiks burgt bergen konden". Dat was mij onbekend, want noch Balderik, noch Albert van Mets hebben dat meegedeeld. Bovendien heb ik nooit geweten dat die oude Trechtelingen in de 6e eeuw daaraan al dachten, want Balderiks burgt ontstond bijna vier eeuwen later. En vóór 718 bestond er nog geen Utrecht.³⁾ Die overoude voorgangers moeten vooruitziende lieden geweest zijn.

3 De 20e eeuwse Utrechters lijdten wat aan ruimtevrees. Het vroeger zo mooie Vreeburg werd met kotten en keten (weliswaar in moderne kleuren geverfd!) bezet, en toen op de Neude eens een pakkist op be-

1) Zie Mbl. Oud-Utr. 30—1957, 21/2, 46/8 en 55.

2) Zie Mbl. Oud-Utr. 14—1939, 2 e.v., vooral 10.

3) Dat blijkt uit Alkwin V. Willibrordi — en ditmaal is het zelfs waar ook.

tonnen stelden stond (*noodgebouw* voor de Gal. Mod.), heeft het heel wat moeite gekost om dit plein weer vrij te krijgen.⁴⁾ Hieruit leid ik af, dat U ook enkele jaren in Utrecht gewoond moet hebben, want U tracht die havenwijk zo dicht mogelijk bij de kloosterwijk neer te zetten. De Tolsteegspoort ligt zowat 900 m van het Domplein af: kan men dat een *grote* afstand noemen? Toen Antwerpen in 1914 viel, trokken tienduizenden bewoners met gezin en goed, levende en dode have naar Nederland. En toen in 1956 Boedapest geschonden werd, hebben eveneens tienduizenden bewoners de ongeveer 180 km verre tocht naar het buurland Oostenrijk ondernomen. Tegenover zulke afstanden betekenen die 900 m tussen Trecht en Utrecht niets.

4 Uw beroep op de kaart van 690 voor verhoudingen uit die tijd kan helaas niet baten, want S. Muller, Fz. had reeds in 1907 aangetoond ⁵⁾ dat deze kaart een na-middeleeuws fantasiewerk is. Dit kan uit een nog niet beschreven merkwaardigheid bewezen worden. Volgens die kaart is de ommuring van de burg zowat zesmaal zo lang en zowat drie-maal zo breed als de opgravingen van 1929-'39 aantoonde. En Balderik had juist *zijn* burg kleiner dan de oude opzet gemaakt. Nog andere bezwaren vindt U in Jb. Oud-Utrecht 1945/46, 79 ev. Deze kaart hoort daarom bij de zeer rare varia thuis.

5 U noemde Oudwijk een *hypothese*, doch dat is het toch niet. Mijn voornaamste bezwaar ligt echter in de vroegere wijze van plaatsbepaling van Oudwijk; daarom schreef ik dat ik het *in deze vorm* niet meer beaamde. Ik zal later trachten, ook dit onderwerp duidelijk te maken, doch er is nog zoveel te bespreken, wat m.i. voorrang heeft. En de gegevens zijn vrij schaars.

6 Willibrord heeft bij zijn keuze van de plek voor zijn klooster niet allereerst op scheepvaartseisen gelet, wat ik later ook eens hoop toe te lichten. Zulke vraagstukken werden in die tijd door kloosterlingen niet belangrijk gevonden. Wij denken daar anders over, doch we leven ruim twaalf eeuwen later.

7 Ik had niet geschreven dat U meende dat de naam Stathe reeds omstreeks het jaar 1000 gebruikelijk zou zijn geweest. Dat onderwerp kan derhalve alweer geschrapt worden. En over het „*novum fossatum*” blijkt er zelfs overeenstemming te bestaan.

8 Binnenkort hoop ik sommige van deze zaken in een ander verband te behandelen. Daarom voel ik er weinig voor om er intussen nog op terug te komen. Wilt U mij dat voorlopig ten goede houden?

J. VAN GALEN

4) Het gerucht gaat dat Maurits' geest daarbij met onze Waardgelders verschenen is.

5) Supplement op de Catalogus van de topografische atlas der gemeente Utrecht (Utrecht 1907) blz. 257.

Naschrift: Bij de op 25 mei j.l. in het houtbedrijf van de firma Jongeneel op de Zeedijk te Utrecht uitgebroken brand sloegen de vlammen tot zestig m. omhoog en vielen gloeiende houtdelen tot in de Kanaalstraat, d.w.z. zowat 700 m. van de brand. Dit toont aan, dat men de havenwijk niet in het Benedeneind mag zoeken. Alleen het Boveneind kan daarvoor in aanmerking komen. En dat is juist de plek, waar wij „Trecht” menen terug te vinden.